

Каляндрук Христина Володимирівна, студентка 3 курсу,
Дмитришин Марта Василівна, к.е.н.,
доцент кафедри обліку та фінансів

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ЕКОЛОГІЧНОЇ МОДЕРНІЗАЦІЇ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ

Сучасна напружена екологічна ситуація потребує безперервного вивчення впливу різносторонніх сфер діяльності людей на природу. Одним із ефективних засобів порятунку екосистеми є екологічна модернізація, що слугує сукупність управлінських, господарських, технологічних нововведень і удосконалень, які можуть оптимізувати екологічні параметри навколишнього природного середовища, створити адекватні умови та якість життя населення; перехід від деєкологізованого суспільства до екологічно орієнтованого. Цей процес передбачає удосконалення економічних, соціальних і політичних механізмів розвитку суспільства, освоєння передових інформаційних та індустріальних технологій, супутніх соціальних і політичних інститутів, економічних форм. Отож, екологічна модернізація має стати системною роботою багатьох галузей для досягнення ефективних результатів.

Теорія екологічної модернізації належить активісту німецького екологічного руху Й. Хубера. У середині 1980-х років його ідеї були підтримані екосоціологами – А. Мол з Нідерландів, М. Джонік з Німеччини [1]. В цих країнах запропонована концепція стала основою державної екополітики.

Нова екомодернізаційна парадигма значна відрізняється від тієї, що поширена сьогодні у суспільстві. Існуюча парадигма базується на теорії, згідно з якою людина є центром Всесвіту, а природа – об'єктом власності і користування людей, то нова інвайронментальна парадигма ґрунтується на екоцентризмі, який полягає в уявленні про об'єктивне існування єдиної системи, яка є сукупністю усіх живих організмів планети, в тому числі люди, ресурси, господарство, техніка і культура є складовою природи.

І Кулясов виділяє чотири шари екомодернізації [2]:

- теоретична основа екосоціології;
- нова модель аналізу та розуміння технологічно інтенсивної екологічної політики;
- якісна модель відображення прогресу економічних та екологічних реформ у розвинутих країнах світу;
- теорія соціальних змін, що відображає економічні та соціальні зрушення, основу яких становить екологічний сигнал.

К. Бужимська акцентує, що «завдання екологічної модернізації неможливо вирішити силами окремого підприємства, тут необхідна національна програма екологізації з використанням усіх можливих інструментів державного впливу на суб'єкти господарювання, але підприємства повинні бути активними учасниками та ініціаторами екологічної модернізації в межах власних можливостей і компетенції» [3, с. 102]. Н. Караєва наголошує, що сьогодні «основою парадигми сталого розвитку є теорія екологічної

модернізації, що об'єднує ідеї «зеленого капіталізму», теорії суспільства ризику та сталого розвитку» [4, с. 31].

Екосціологія сконцентровує увагу іменно на інвайронменталізмі, який виник на початку ХХ ст. як соціальний рух за якість навколишнього середовища [5, с. 16].

До головних форм ефективною екологічною модернізації в умовах виснаження та обмеження природних ресурсів, належать:

- екологічно орієнтований розвиток промисловості;
- технологічні платформи екологічного розвитку;
- екологізація економічного розвитку;
- запровадження та розвиток чистішого виробництва та екологічних технологій [5].

Ключове місце за інтенсивністю негативного впливу на суспільство займає промисловість, яка, з однієї сторони, є провідною галуззю національного господарства, а з іншої – основним джерелом антропогенного навантаження.

Перетворення промислового комплексу України на модель екологічно орієнтованого розвитку потребує розроблення прогресивної державної промислової політики, яка сприятиме постійному функціонуванню промисловості на основі безперервного екологічно орієнтованого технологічного прогресу або «зелених» інновацій.

Технологічна платформа «Технології екологічного розвитку» - це необхідний та унікальний механізм взаємодії державного та приватного секторів для вирішення актуальних питань природного середовища. Метою є розроблення і впровадження технологій, які разом з підвищенням ефективності та ресурсозбереженням зменшують негативний вплив діяльності на здоров'я і якість життя населення та навколишнього природного середовища в цілому.

Перехід на модель сталого розвитку вимагає гармонійного поєднання екологічної безпеки та соціально-економічного зростання. Вагоме значення відіграє узгоджене застосування організаційно-економічних та техніко-технологічних інновацій у ресурсно-екологічній сфері. Застосування інноваційних науково-технологічних рішень, розвиток наукомістких виробництв слугуватимуть підвищенню конкурентноспроможності економіки та узгодженню її інтересів з екологічною та соціальною сферами.

Впровадження і розвиток чистих виробництв та екологічних технологій є одним із головних засобів екологічної модернізації.

Згідно даними Державної служби статистики в Україні протягом останніх років рівень екологічної модернізації виробництва підвищився. Це пояснює частка направлених на розвиток інтегрованих технологій капітальних інвестицій у загальному обсягу капітальних інвестицій на раціональне використання та охорону природних ресурсів, яка збільшилася з 32,5 % (2010 р.) до 66,6 % (2015 р.). В окремих областях цей показник досяг високого рівня, зокрема у Луганській (87,7 %) і Київській (99,8 %). Але є безліч регіонів, де таких інвестицій у 2015 р. або взагалі не було, або здійснювалися на

мінімальному рівні (Житомирська, Волинська області – 1 %, Чернігівська – 1,4 %).

Слід зазначити, що динаміка започаткування інновацій на промислових підприємствах України не відповідає сучасним потребам. Відповідно до даних Державної служби статистики України, питома вага підприємств, що впроваджують інновації, та кількість освоєних виробництв інноваційних видів продукції у 2010-2015 рр. збільшувались, але кількість застосованих нових технологічних процесів (ресурсозберігаючих, маловідхідних та інших) і питома вага реалізованої інноваційної продукції в обсягу промислової продукції суттєво скоротилися.

Отож з метою забезпечення ефективної модернізації соціально-економічного розвитку країни необхідно здійснити наступні завдання: створити модернізаційний тип екологічно орієнтованої діяльності суспільства; шляхом інноваційного оновлення підприємств гарантувати екологічну безпеку; узгоджувати дії у системі регіонального розвитку на базі збалансування інтересів бізнесу, влади та суспільства; розширити відтворення природних ресурсів і факторів на основі оновлених технологій.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. *Buttel F. Ecological modernization as social theory [Електронний ресурс].- Режим доступу: <http://citeseerx.ist.psu.edu/viewdoc/download;jsessionid=C3DF6DACFBD4971942A40D597EEE06A?doi=10.1.1.486.917&rep=rep1&type=pdf>.*
2. *Кулясов И. П. Экологическая модернизация: теория и практика.-СПб.: НИИХ СПбГУ, 2004.-154 с.*
3. *Бужимська К. О. Сутність та складові модернізаційної системи економіки // Вісник Житомирського державного технологічного університету.-Сер.: Економічні науки.-2015.-№ 2 (72).-С. 100-104.*
4. *Караєва Н. В., Сегеда І. В. Генезис екологічної парадигми сталого розвитку цивілізації: сутність та етапи становлення // Економічний вісник НТУУ «КПІ».-2010.- №7.-С. 27-31 [Електронний ресурс].- Режим доступу: http://economy.kpi.ua/files/files/6_kpi_2010_7.pdf.*
5. *Хвесик М. А., Степаненко А. В., Обиход Г. О. та ін. Екологічна модернізація в системі природно-техногенної та екологічної безпеки; [за ред. М. А. Хвесика].-К.: ДУ «Інститут економіки природокористування та сталого розвитку Національної академії наук України», 2016.-455 с.*

Андрейчук Анна Анатоліївна, магістрантка 1 курсу,
Загурський Олександр Богданович, к.ю.н., доцент.,
доцент кафедри гуманітарних
та фундаментальних дисциплін

ДО ПИТАННЯ ПРАВОВОЇ ПРИРОДИ ЕКОЛОГІЧНОЇ БЕЗПЕКИ В УКРАЇНІ

Безпека як складна система визначається не суб'єктами захисту чи факторами зовнішнього захисту, а внутрішніми властивостями – стійкістю, надійністю, здібностями та саморегуляцією. В той же час, найбільше занепокоєння викликає, зокрема, екологічна безпека.